

บทความวิจัย (Research Article)

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

Development of a Training Curriculum for *Ram Cherd* *ChingPhlaeng Son* by the Samniang Pamok Theatre Troupe for Undergraduate Students

เขมวันต์ นาฏการจนดิษฐ์ / Khemawan Nattakarnjanadid

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Graduate Student, Master of Education Program in Performing Arts Education,
Faculty of Fine and Applied Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi
khemawan_n@mail.rmutt.ac.th

กัญชพร ต้นทอง / Kanchaporn Tunthong

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Thesis Advisor, Master of Education Program in Performing Arts Education,
Faculty of Fine and Applied Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi
kanchaporn_t@rmutt.ac.th

มานิช บุญทองเล็ก / Manoch Boontonglek

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Thesis Co-Advisor, Master of Education Program in Performing Arts Education,
Faculty of Fine and Applied Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi
manoch_b@rmutt.ac.th

Received: May 26, 2025 Revised: August 6, 2025 Accepted: August 28, 2025 Published: August 31, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียงป่าโมก สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี 2) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่มีต่อการฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก

การดำเนินงานวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ระยะที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เป็นการศึกษาเกี่ยวกับ 1) การหาความต้องการในการจัดฝึกอบรม จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ ผู้บริหาร คณาจารย์ และนักศึกษาศาขาศิลปะการแสดง และสาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา ชั้นปีที่ 1 - 4 คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ด้วยการใช้แบบสอบถาม 2) ศึกษาเกี่ยวกับ ประวัติความเป็นมาของคณะละครสำเนียง ป่าโมก ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับรำเชิดฉิ่งเพลงสร และการปฏิบัติทำรำเชิดฉิ่งเพลงสร ด้วยการใช้แบบสัมภาษณ์อย่างไม่มีโครงสร้าง และแบบสังเกตการณ์การแสดง จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับคณะละครสำเนียง ป่าโมก เพื่อนำมาพัฒนาเป็นหลักสูตรฝึกอบรมระยะที่ 2 การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม เป็นการนำหลักสูตรฝึกอบรมที่ได้จากการดำเนินงานระยะที่ 1 ไปทดลองใช้ตลอดจนศึกษาหาความพึงพอใจด้วยแบบประเมินจากกลุ่มตัวอย่าง คือนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชา ศิลปะการแสดง และสาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา ชั้นปีที่ 1 - 4 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ที่สมัครใจเข้ารับการฝึกอบรม จำนวน 17 คน และระยะที่ 3 การปรับปรุงคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม ซึ่งเป็นการนำเอาผลการทดลองมาแก้ไขหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลจากการศึกษาพบว่า 1) หลักสูตรฝึกอบรมมีความเหมาะสมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ค่าความสอดคล้องเท่ากับ 1 2) นักศึกษามีผล สัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 89.76 จากคะแนนเต็ม 115 คะแนน และ 3) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.81

คำสำคัญ: หลักสูตรฝึกอบรม, รำเชิดฉิ่งเพลงสร, คณะละครสำเนียง ป่าโมก, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

The objectives of this research were: 1) to develop a training curriculum for *Ram Cherd Ching Phlaeng Son* by the Samniang Pamok Theatre Troupe for undergraduate students; 2) to examine students' learning achievement; and 3) to investigate students' satisfaction with the training program. The research was conducted in three phases, namely curriculum development, curriculum implementation, and curriculum revision. Phase 1 involved a needs assessment for the training program using questionnaires administered to key informants, including administrators, faculty members, and undergraduate students in Performing Arts and Dance Education (Years 1–4) at the Faculty of Humanities and Social

Sciences, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University. In addition, the curriculum development phase involved a study of the history of the Samniang Pamok Theatre Troupe, general knowledge related to *Ram Cherd Ching Phlaeng Son*, and the practical training in its dance movements. This process was conducted through unstructured interviews and performance observations with key informants connected to the troupe. Subsequently, the collected data were used to design the training curriculum. In Phase 2, the curriculum developed in Phase 1 was implemented and evaluated. Data on satisfaction were collected through evaluation forms completed by a sample of 17 undergraduate students in Performing Arts and Dance Education (Years 1–4) at the Faculty of Humanities and Social Sciences, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, who had voluntarily enrolled in the training curriculum during the first semester of the 2024 academic year. In Phase 3, based on the implementation results, the curriculum was revised to enhance its quality and data analyzed using means, percentages, and standard deviations. The findings revealed that: 1) the training curriculum was appropriate and aligned with the research objectives, with a total mean score of 100.00 and an IOC value of 1.00; 2) students' learning achievement had a mean score of 89.76 out of 115; and 3) participants' overall satisfaction with the curriculum was at the highest level, with a mean score of 4.81

Keywords: training curriculum, *Ram Cherd Ching Phlaeng Son*, Samniang Pamok Theatre Troupe, learning achievement

บทนำ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง องค์ความรู้ ความเชื่อ ความสามารถ และความจัดเจนของคนในท้องถิ่นที่เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์และการเรียนรู้มาเป็นระยะเวลายาวนานหรือในช่วงระยะหนึ่ง มีการคิดค้นและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยถ่ายทอดสืบต่อกันมา สำหรับใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหา ปรับตัว และดำรงชีวิตให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม ตลอดจนให้เหมาะสมกับยุคสมัยอย่างเป็นเอกลักษณ์หรืออัตลักษณ์ของพื้นที่ โดยมีลักษณะทั้งที่เป็นนามธรรม เช่น โลกทัศน์ ความคิด ความเชื่อ หรือปรัชญาในการดำเนินชีวิต และในเชิงรูปธรรม เช่น เทคโนโลยี การทำมาหากิน การเกษตร ศิลปะ เครื่องมือเครื่องใช้ เป็นต้น (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2564, น.2)

ด้วยความสำคัญดังกล่าว การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงเป็นสิ่งที่ภาครัฐให้ความสำคัญ เพราะเป็นหลักฐานและองค์ความรู้ที่แสดงให้เห็นถึงศักยภาพและพลังสร้างสรรค์ของคนไทยที่สั่งสมมาตั้งแต่อดีตเป็นศักดิ์ศรี เกียรติภูมิ และเป็นทรัพยากรสำคัญในการนำไปใช้พัฒนาประเทศชาติ (ณัฐรุจภูมิ ทรัพย์อุบลัมภ์, 2558), (มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, 2566) ดังที่ปรากฏอยู่ในราชกิจจานุเบกษา ประกาศ

เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580 (2566) และในราชกิจจานุเบกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา ที่ 7 (2566) ที่สรุปได้ว่า ให้มีการสนับสนุนการพัฒนาบนฐานทุนทางสังคมและวัฒนธรรม และให้ความสำคัญ ตลอดจนจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมให้เกิดความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น

ละครรำของไทย เป็นศิลปะการแสดงอย่างหนึ่งซึ่งจัดว่าเป็นส่วนหนึ่งของภูมิปัญญาท้องถิ่น ในสาขาศิลปกรรม ที่มีอัตลักษณ์เป็นของตนเอง และมีประวัติความเป็นมายาวนานหลายยุคสมัย โดยสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 รูปแบบ คือ ละครรำแบบราชสำนัก และละครรำที่เป็นภูมิปัญญาของชาวบ้าน ยกตัวอย่างเช่น ละครรำของคณะละครสำเนียง ป่าโมก ที่ตั้งอยู่ ณ บ้านเลขที่ 138 ตำบลป่าโมก อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง เป็นต้น

คณะละครสำเนียง ป่าโมก ก่อตั้งขึ้นโดยนางสำเนียง เมืองแก้ว ซึ่งเป็นศิษย์ของครูละครพื้นถิ่นหลายท่าน เช่น นางแหม่ม จิตตเสวี ภรรยาของ หลวงคนธรรพาทิ (จ่าง จิตตเสวี) นักดนตรีไทยบ้านคลอง บางพระม บางกอกน้อย กรุงเทพมหานครฯ โดยครูแหม่มผู้นี้ เป็นผู้นำรูปแบบการละครตามแบบฉบับในกรุงเทพมหานครฯ มาถ่ายทอดให้กับศิษย์ ส่งผลให้คณะละครลูกศิษย์นางแหม่ม มีความประณีต สวยงามมากกว่าละครพื้นบ้านในจังหวัดอ่างทองที่มีอยู่ทั่วไป (กนก คล้ายมุข และคณะ, 2550, น.46) ต่อมาเมื่อนางสำเนียง เมืองแก้ว ได้ก่อตั้งคณะละครของตนจึงได้ชักชวนครูละครทั้งที่มีชื่อเสียงจากที่ต่างๆ เช่น จากคณะลิเกของนายหอมหวล นาคศิริ ศิลปินลิเกผู้มีชื่อเสียง ตลอดจนเครือญาติ และบุตรธิดาที่ได้เข้ารับการศึกษาศิลปะในโรงเรียนนาฏศิลป์ มาฝึกหัดละครให้กับนางละครของตน จึงทำให้มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัด รวมถึงสืบทอดภูมิปัญญาทางด้านศิลปะการแสดงในรูปแบบของการแสดงละคร และระบำ รำ ฟ้อน ต่าง ๆ ที่ทรงคุณค่ามาถึงปัจจุบัน เช่น ราชเชิดฉิ่งเพลงสร เป็นต้น

ราชเชิดฉิ่งเพลงสร ของคณะละครสำเนียง ป่าโมก จัดเป็นการรำเดี่ยว ที่ใช้สำหรับเฉพาะในการแสดงละคร โดยมีได้กำหนดขึ้นสำหรับตัวละครใด ตัวละครหนึ่ง แต่สามารถนำกระบวนการทำรำดังกล่าวไปใช้ได้ด้วยตัวละครทุกตัว ทุกเรื่อง ที่มีบทบาทในการแสดงละครไปยังตัวละครอีกฝ่าย นางบุญเตือน เฉลยโชติ จดจำกระบวนการรำจากการได้เห็นนางละครรุ่นพี่ ฝึกซ้อมและออกแสดงในขณะที่ตนอยู่ในวัยเด็ก ต่อมาเมื่อวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงความนิยมในสิ่งบันเทิงที่หลั่งไหลเข้ามาตลอดเวลา ส่งผลให้คณะละครสำเนียง ป่าโมก ได้รับผลกระทบเนื่องจากละครได้รับความนิยมน้อยลง เมื่ออัตราการว่างงานและค่าตอบแทนเริ่มไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ ศิลปินหลายท่าน จึงจำต้องผันตัวไปประกอบอาชีพอื่นที่สร้างรายได้มากกว่า ประกอบกับศิลปินบางท่านแต่งงาน มีครอบครัว เริ่มมีอายุมากขึ้นหรือเสียชีวิต ตลอดจนเยาวชนรุ่นใหม่ให้ความสนใจฝึกหัดแสดงละครน้อยลง องค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เคยมีอยู่จึงมิได้ถูกนำมาถ่ายทอดและเริ่มเลือนหายไปจากความทรงจำ ดังเช่น การราชเชิดฉิ่งเพลงสรที่ในปัจจุบัน มีเพียงนางบุญเตือน เฉลยโชติ เพียงผู้เดียว ที่ยังประกอบอาชีพนางละครและยังสามารถจดจำและแสดงกระบวนการทำรำดังกล่าวได้ (บุญเตือน เฉลยโชติ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 17 กันยายน 2567) จึงเป็นเหตุให้ผู้วิจัยเกิดความคิดในการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมราชเชิดฉิ่งเพลงสร สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้น เพื่อเป็นการจัดเก็บองค์ความรู้เหล่านี้ไว้และเพื่อเป็นการอนุรักษ์ เผยแพร่

ตลอดจนป้องกันมิให้เกิดการสูญหาย โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ นักศึกษาในระดับปริญญาตรีที่มีความสนใจ เพื่อที่นักศึกษาจะได้นำองค์ความรู้เหล่านี้ไปใช้ในการเรียนให้เกิดประโยชน์ หรือนำไปถ่ายทอดให้กับผู้ที่มีความสนใจ เพื่อเป็นการส่งเสริมและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี จากหลักสูตรฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่มีต่อการฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก

วิธีการดำเนินการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีการดำเนินงานวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

1. การดำเนินงานวิจัยระยะที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

ประชากร

ผู้วิจัยทำการศึกษาหาความต้องการในการจัดฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

- กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กลุ่มที่ 1 ได้แก่ ผู้บริหาร และคณาจารย์ สาขาศิลปะการแสดงและสาขานาฏศิลป์ศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
- กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กลุ่มที่ 2 ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาศิลปะการแสดงและสาขานาฏศิลป์ศึกษา ชั้นปีที่ 1-4 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของคณะละครสำเนียง ป่าโมก ข้อมูลความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับรำเชิดฉิ่งเพลงสร ได้แก่ 1) ประวัติความเป็นมาของการแสดง 2) คุณค่าความสำคัญของการแสดง 3) องค์ประกอบของการแสดง ซึ่งประกอบด้วย 3.1) ลำดับขั้นตอนการแสดง 3.2) เพลงและบทร้องประกอบการแสดง 3.4) วงดนตรีประกอบการแสดง 3.5) การแต่งกายประกอบการแสดง 3.6) อุปกรณ์ประกอบการแสดง 3.7) โอกาสในการแสดง และ 3.8) กระบวนท่ารำเชิดฉิ่งเพลงสร ตลอดจนศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแนวความคิดในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีด้วยวิธีการสัมภาษณ์ จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กลุ่มที่ 3 ซึ่งประกอบด้วยเจ้าของคณะละครสำเนียง ป่าโมก นักแสดงของคณะละครสำเนียง ป่าโมก อดีตนักแสดงของคณะละครสำเนียง ป่าโมก และนักดนตรีของคณะละครสำเนียง ป่าโมก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การดำเนินงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ระยะที่ 1 มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์ประวัติความเป็นมาของคณะละครสำเนียง ป่าโมก แบบสัมภาษณ์ข้อมูลความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก และแบบสัมภาษณ์แนวความคิดในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก 2) แบบสังเกตการณ์รำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก 3) แบบประเมินความต้องการในการจัดฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก 4) หลักสูตรและแผนการจัดกิจกรรมฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก และเอกสารประกอบการฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ระยะที่ 1 มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

- 1) สำรวจความต้องการในการจัดอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ด้วยแบบประเมินความต้องการ โดยนำผลคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์เป็นข้อมูลเชิงสถิติ
- 2) เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของคณะละครสำเนียง ป่าโมก ข้อมูลความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับรำเชิดฉิ่งเพลงสร และแนวความคิดในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ด้วยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามประเด็นที่กำหนดไว้ โดยบันทึกเสียงการสัมภาษณ์และภาพเคลื่อนไหวการรำเชิดฉิ่งเพลงสร ด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ก่อนจะบันทึกข้อมูลที่ได้ลงเป็นลายลักษณ์อักษรลงในแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกตการณ์ที่จัดทำขึ้น เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาทำการเรียบเรียงเป็นข้อมูลเชิงพรรณนาประกอบหลักสูตรและแผนการจัดกิจกรรมฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก และเอกสารประกอบการฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

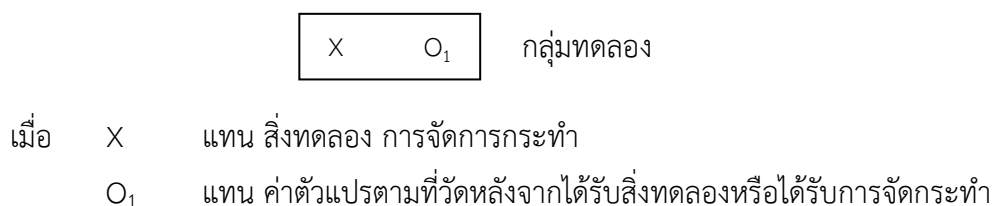
- 1) เครื่องมือต่าง ๆ ที่ใช้ในการดำเนินงานวิจัย เมื่อผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว นำมาวิเคราะห์หาค่าความสอดคล้อง และถูกต้องของเนื้อหา
- 2) วิเคราะห์ผลความต้องการในการจัดฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยใช้ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 3) ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกตการณ์ ผู้วิจัยมีวิธีการนำเสนอข้อมูลด้วยการนำข้อมูลที่ได้มาแยกแยะ ตามประเด็นที่กำหนดไว้ และนำมาวิเคราะห์เรียบเรียงออกมาเป็นข้อมูลเชิงพรรณนา โดยมีการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา จากเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. การดำเนินงานวิจัย ระยะที่ 2 การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม

การดำเนินการวิจัยในระยะที่ 2 เป็นการนำหลักสูตรฝึกอบรมที่ได้จากการดำเนินงานระยะที่ 1 ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แผนการทดลองแบบหนึ่งกลุ่มสอบหลัง เนื่องจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลเกี่ยวกับการรำเชิดฉิ่งเพลงสร พบว่องค์ความรู้ดังกล่าวเป็นองค์ความรู้ที่ยังมิได้มีการนำมาจัดทำเป็นหลักสูตรของการเรียนการสอนในสถานศึกษาใดมาก่อน จึงนับว่าองค์ความรู้ดังกล่าว เป็นองค์ความรู้เฉพาะที่มีอยู่แต่ในเจ้าของภูมิปัญญาเท่านั้น ด้วยเหตุนี้การทดสอบก่อนฝึกอบรมจึงมีอาจทำได้ โดยแผนการทดลองมีดังนี้

ภาพที่ 1 แบบแผนการทดลองหนึ่งกลุ่มสอบหลัง

หมายเหตุ. โดย อชฌา สุวรรณกาญจน์, 2566.

ประชากร

ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาศิลปะการแสดง และสาขานาฏศิลป์ศึกษา ชั้นปีที่ 1 -4 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 46 คน

กลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาศิลปะการแสดง และสาขานาฏศิลป์ศึกษา ชั้นปีที่ 1 - 4 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ที่มีความสนใจสมัครเข้ารับการฝึกอบรม จำนวน 17 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การดำเนินงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก ในระยะที่ 2 มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี และเอกสารประกอบการฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก และ 2) แบบประเมินความพึงพอใจ ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ทำการสอนและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรและแผนการจัดฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก ที่ได้จากการดำเนินงานในระยะที่ 1 ประกอบด้วยแผนฝึกอบรม จำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้ เวลาในการฝึกอบรม 12 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง รวมเป็น 12 ชั่วโมง

2) ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมประเมินความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรและประเมินความพึงพอใจ ที่มีต่อการจัดฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงศร คณะละครสำเนียง ป่าโมก โดยนำผลคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์เป็นข้อมูลเชิงสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งด้านความรู้ และด้านทักษะปฏิบัติ รวมถึงวิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงศร คณะละครสำเนียง ป่าโมกด้วยสถิติร้อยละ

2) วิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงศร คณะละครสำเนียง ป่าโมก โดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. วิจัยดำเนินการวิจัย ระยะที่ 3 การปรับปรุงคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม

การดำเนินการวิจัยในระยะนี้ เป็นการนำเอาผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมที่ได้จากการดำเนินงานวิจัยในระยะที่ 2 มาสรุปและแก้ไขปรับปรุงในส่วนที่มีข้อบกพร่องให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น และนำเสนอหลักสูตรฝึกอบรมที่แก้ไขแล้ว นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง เพื่อให้ได้มาซึ่งหลักสูตรฝึกอบรมที่มีความสมบูรณ์สามารถนำไปเผยแพร่หรือใช้ประกอบการเรียนการสอนในสถานศึกษาต่าง ๆ ต่อไป

ผลการวิจัย

1. กระบวนการและผลการวิจัยในการดำเนินงานระยะที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

จากการที่ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการรำเชิดฉิ่งเพลงศร คณะละครสำเนียง ป่าโมก นำไปสู่การกำหนดแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม โดยมีจุดมุ่งหมายให้หลักสูตรที่ต้องการพัฒนาขึ้นนั้น เป็นหลักสูตรที่นำเสนอความรู้และปลูกฝังให้เห็นถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงนำเสนอความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของคณะละครสำเนียง ป่าโมก ตลอดจนความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการรำเชิดฉิ่งเพลงศร ทั้งในด้านของประวัติความเป็นมา คุณค่าความสำคัญ องค์ประกอบการแสดง รวมถึง กระบวนท่ารำ ซึ่งเมื่อกำหนดแนวคิดในเบื้องต้นแล้ว ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาเกี่ยวกับหลักการและขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมจากเอกสารและงานวิจัยฉบับต่าง ๆ และดำเนินการตามลำดับขั้น ดังนี้

1.1 กระบวนการและผลการวิเคราะห์ความต้องการหลักสูตรฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงศร คณะละครสำเนียง ป่าโมก

เพื่อให้เกิดความมั่นใจ ว่าหลักสูตรฝึกอบรมที่ต้องการพัฒนาขึ้นนั้น เป็นที่ต้องการของกลุ่มประชากรจริง ผู้วิจัยจึงเริ่มต้นจากการศึกษาทบทวนหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศิลปะการแสดง และหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา เมื่อพบว่าทั้ง 2 หลักสูตร มีความมุ่งเน้นพัฒนาให้นักศึกษามีความรู้ความสามารถทางนาฏศิลป์ที่หลากหลาย เป็นผู้อนุรักษ์ ฟื้นฟู สร้างสรรค์ สืบสาน และต่อยอดมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ จึงนำไปสู่การจัดทำแบบประเมินความต้องการในการจัดฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงศร คณะละครสำเนียง ป่าโมก โดยได้นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เมื่อพบว่าแบบประเมินมีประสิทธิภาพสามารถ

นำไปใช้เก็บข้อมูลได้ จึงนำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารและคณาจารย์ จำนวน 7 คน และนักศึกษาทั้งสาขาศิลปะการแสดงและสาขานาฏศิลป์ศึกษา ชั้นปี ที่ 1 – 4 คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ศรีอยุธยา จำนวน 37 คน ซึ่งแบบประเมินความต้องการ แบ่งข้อคำถามออกเป็น 4 ด้าน จำนวนทั้งหมด 15 ข้อ โดยนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยความต้องการหลักสูตรฝึกอบรมวิชาชีพช่างศิลป์ คณะละครสำเนียง ป่าโมก ของผู้บริหาร และคณาจารย์

ด้าน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การเห็นคุณค่าและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.76	0.37	มีความต้องการในระดับมากที่สุด
2. การเห็นคุณค่าและความสำคัญของวิชาชีพช่างศิลป์ คณะละครสำเนียง ป่าโมก จังหวัดอ่างทอง	4.57	0.53	มีความต้องการในระดับมากที่สุด
3. การนำหลักสูตรวิชาชีพช่างศิลป์ คณะละครสำเนียง ป่าโมก ไปใช้ในการพัฒนาศักยภาพนักศึกษา	4.45	0.67	มีความต้องการในระดับมาก
4. สถานที่และเวลาที่ใช้ในการจัดฝึกอบรม	4.14	0.69	มีความต้องการในระดับมาก
รวม	4.48	0.51	มีความต้องการในระดับมาก

หมายเหตุ. โดย เขมวันต์ นาฏการจันดิษฐ์, 2568.

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยความต้องการหลักสูตรฝึกอบรมวิชาชีพช่างศิลป์ คณะละครสำเนียง ป่าโมก ของนักศึกษา

ด้าน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การเห็นคุณค่าและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.54	0.61	มีความต้องการในระดับมากที่สุด
2. การเห็นคุณค่าและความสำคัญของวิชาชีพช่างศิลป์ คณะละครสำเนียง ป่าโมก จังหวัดอ่างทอง	4.46	0.56	มีความต้องการในระดับมาก
3. การนำหลักสูตรวิชาชีพช่างศิลป์ คณะละครสำเนียง ป่าโมก ไปใช้ในการพัฒนาศักยภาพนักศึกษา	4.38	0.64	มีความต้องการในระดับมาก
4. สถานที่และเวลาที่ใช้ในการจัดฝึกอบรม	4.33	0.62	มีความต้องการในระดับมาก
รวม	4.43	0.55	มีความต้องการในระดับมาก

หมายเหตุ. โดย เขมวันต์ นาฏการจันดิษฐ์, 2568.

จากตารางที่ 1 และ 2 แสดงให้เห็นว่าผู้บริหาร คณาจารย์ ตลอดจนนักศึกษาสาขาศิลปะการแสดง และสาขานาฏศิลป์ศึกษา สาขาศิลปะการแสดงและสาขานาฏศิลป์ศึกษา มีความต้องการหลักสูตรฝึกอบรม

รำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก โดยระดับความต้องการของผู้บริหารและคณาจารย์มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.48 และระดับความต้องการของนักศึกษาอยู่ที่ 4.43 แปลผลได้ว่า มีความต้องการในระดับมาก

1.2 กระบวนการและผลการสัมภาษณ์ประวัติความเป็นมาของคณะละครสำเนียง ป่าโมก

เมื่อพบว่าผู้บริหารและคณาจารย์ตลอดจนนักศึกษา มีความต้องการหลักสูตรฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก ผู้วิจัยเริ่มดำเนินการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของคณะละครสำเนียง ป่าโมก จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่เป็นเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้วยการจัดทำแบบสัมภาษณ์ประวัติความเป็นมาของคณะละครสำเนียง ป่าโมก โดยจัดทำขึ้นเป็นแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความหลากหลาย กลุ่มเล็ก โดยนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เมื่อพบว่าแบบสัมภาษณ์มีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้ จึงนำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยพบว่า คณะละครสำเนียง ป่าโมก ก่อตั้งขึ้นโดยนางสำเนียง เมืองแก้ว โดยเชิუნางละครที่เป็นเครือญาติและมีชื่อเสียงจากที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะจากคณะลิเกของนายหอมหวล นาคศิริ มาช่วยฝึกหัดให้แก่นางละครของตน ส่งผลให้คณะละครสำเนียง ป่าโมกมีชื่อเสียงทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ และระดับภูมิภาค รวมถึงเป็นแหล่งรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดงละครรำที่สำคัญสืบทอดมาจวบจนปัจจุบัน

1.3 กระบวนการและผลการสัมภาษณ์ข้อมูลความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก และผลการสังเกตการณ์รำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก

ในการศึกษาข้อมูลความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับรำเชิดฉิ่งเพลงสรนั้น ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นหลัก แต่สำหรับกระบวนการรำเชิดฉิ่งเพลงสรนั้น ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการสังเกตการณ์จากสื่อสารสนเทศและการรับถ่ายทอดกระบวนการรำจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยเริ่มต้นจากการจัดทำแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกตการณ์แบบไม่มีโครงสร้าง นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เมื่อพบว่าแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกตการณ์มีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้ จึงนำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งพบว่า รำเชิดฉิ่งเพลงสร เป็นการรำหน้าพาทย์ประกอบบทบาทของตัวละครพระที่ต้องการทำการแสดงไปยังตัวละครฝ่ายตรงข้าม หรือเพื่อลองดูฤทธาภาพของศร โดยไม่จำกัดเฉพาะตัวละครใดตัวละครหนึ่ง โดยกระบวนการรำนี้นางบุญเดือน เฉลยโชติ จัดจำกระบวนการรำมาจากการชมการฝึกซ้อมและออกแสดงของนางละครรุ่นแม่และรุ่นพี่เมื่ออยู่ในวัยเด็ก โดยลักษณะของกระบวนการรำเป็นการรำใช้อาวุธ ประกอบจังหวะและทำนองเพลงเชิดฉิ่ง แสดงบทบาทของตัวละครตั้งแต่การแต่งกายให้เกิดความรัดกุมในการใช้อาวุธ การค้นหาเป้าหมายในการแสดง การนำวรเพื่อเตรียมแสดงไปยังเป้าหมาย และสิ้นสุดที่การแสดงไปยังเป้าหมาย เพลงที่ใช้ประกอบการแสดง คือ เพลงเชิดฉิ่งและรัว บรรเลงโดยวงปี่พาทย์เครื่องห้า การแต่งกายเป็นการแต่งกายตามบทบาทของตัวละคร มีอุปกรณ์คือคันศรและลูกศร

1.4 กระบวนการและผลการสัมภาษณ์แนวความคิดในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก

เมื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของคณะละครสำเนียง ป่าโมก และการรำเชิดฉิ่งเพลงสร ซึ่งเป็นเนื้อหาสาระของหลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้วิจัยต้องการพัฒนาขึ้นแล้ว เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า

หลักสูตรดังกล่าวได้นำเสนอความรู้และมีวิธีการถ่ายทอดที่ตรงตามเจตนารมณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นเจ้าของภูมิปัญญาจริง ผู้วิจัยจึงทำการสัมภาษณ์แนวความคิดในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยเริ่มต้นจากการจัดทำแบบสัมภาษณ์แนวความคิดในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมกขึ้น โดยจัดทำเป็นแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง และนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เมื่อพบว่าแบบสัมภาษณ์มีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้ จึงนำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความมุ่งหวังให้มีการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและประวัติของครุละครท่านต่าง ๆ รวมถึงผลงานการแสดงของคณะละครสำเนียง ป่าโมก เช่นการรำเชิดฉิ่งเพลงสร ให้เป็นที่รู้จัก โดยกระบวนการถ่ายทอดความรู้ วิทยากรควรถ่ายทอดความรู้ตั้งแต่ระดับพื้นฐาน เช่น การตั้งวง จีบ การถืออุปกรณ์ประกอบการรำ ควรสอนแบบตัวต่อตัว และควรให้ผู้รามีการปฏิบัติซ้ำหลาย ๆ ครั้ง เพื่อให้เกิดความชำนาญ การประเมินผลควรประเมินเป็นรายบุคคล และควรให้ความสำคัญในด้านความถูกต้องของท่ารำ จังหวะที่ใช้ รวมถึงโครงสร้างของท่ารำที่สวยงามของผู้แสดงด้วย

1.5 กระบวนการและผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูล จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังที่ได้นำเสนอในหัวข้อที่ 1.2-1.4 นำไปสู่การจัดทำหลักสูตรและแผนการจัดกิจกรรมฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก และเอกสารประกอบการฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก โดยนำข้อมูลที่ได้นำมาคัดเลือก วิเคราะห์ และเรียบเรียงขึ้น กำหนดให้เป็นหลักสูตรระยะสั้น ประกอบด้วย 3 หน่วยการเรียนรู้ พร้อมกับแบบทดสอบประจำหน่วย ประกอบด้วย หน่วยที่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภูมิปัญญาและคณะละครสำเนียง ป่าโมก หน่วยที่ 2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก และหน่วยที่ 3 การฝึกปฏิบัติท่ารำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก โดยหน่วยที่ 1-2 จะเป็นเนื้อหาในเชิงความรู้ การถ่ายทอดจึงเลือกใช้การบรรยายประกอบสื่อมัลติมีเดีย เช่น PowerPoint Slides Clip Video และเอกสารประกอบการฝึกอบรมที่นำเสนอในรูปแบบของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ แต่สำหรับหน่วยที่ 3 จะเป็นเนื้อหาเชิงปฏิบัติ การถ่ายทอดความรู้จึงใช้การบรรยายประกอบการสาธิตเป็นหลัก และการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฝึกปฏิบัติเองทั้งแบบเดี่ยวและกลุ่ม โดยนำร่างหลักสูตรฝึกอบรมเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อทำการประเมินและตรวจสอบคุณภาพ ผลการประเมินและตรวจสอบคุณภาพ พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก มีค่าความสอดคล้องเท่ากับ 1 สรุปได้ว่าหลักสูตรฝึกอบรมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยสามารถนำไปใช้ได้

2. กระบวนการและผลการวิจัยในการดำเนินงานระยะที่ 2 การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม

2.1 กระบวนการและผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่เข้ารับการฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก

ผู้วิจัยได้นำหลักสูตรไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยจัดการเรียนการสอน และวัดผล ประเมินผลตามแผนที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งพบว่ากลุ่มตัวอย่างเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 แสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกทำเชิดฉิ่งเพลงครุณะละคร สำเนียง ป่าโมก

ลำดับที่ของ กลุ่ม ตัวอย่าง ซึ่ง เป็น ผู้เข้ารับการ ฝึก อบรม	ผลคะแนนการทดสอบรายหน่วย						ผลคะแนน รวม 3 หน่วย 115	ร้อยละ
	หน่วยที่ 1 ความรู้ ทั่วไปเกี่ยวกับ ภูมิปัญญา และละครละคร สำเนียง ป่าโมก (การวัดผลด้าน ความรู้) คะแนนเต็ม 20	ร้อยละ	หน่วยที่ 2 ความรู้ ทั่วไปเกี่ยวกับรำเชิด ฉิ่งเพลงครุ คณะ ละครสำเนียง ป่า โมก (การวัดผลด้าน ความรู้) คะแนนเต็ม 20	ร้อยละ	หน่วยที่ 3 การฝึกปฏิบัติทำรำ เชิดฉิ่งเพลงครุ คณะละครสำเนียง ป่าโมก (การวัดผล ด้านทักษะปฏิบัติ) คะแนนเต็ม 75	ร้อยละ		
1	17	85.00	16	80.00	72	96.00	105	91.30
2	16	80.00	16	80.00	72	96.00	104	90.43
3	16	80.00	15	75.00	72	96.00	103	89.56
4	17	85.00	15	75.00	66	88.00	98	85.21
5	18	90.00	16	80.00	66	88.00	100	86.95
6	17	85.00	16	80.00	69	92.00	102	88.69
7	16	80.00	15	75.00	75	100.00	106	92.17
8	16	80.00	17	85.00	69	92.00	102	88.69
9	17	85.00	16	80.00	69	92.00	102	88.69
10	16	80.00	16	80.00	69	92.00	101	87.82
11	18	90.00	20	100.00	63	84.00	101	87.82
12	17	85.00	19	95.00	69	92.00	105	91.30
13	19	95.00	20	100.00	72	96.00	111	96.52
14	17	85.00	19	95.00	63	84.00	99	86.08
15	18	90.00	20	100.00	72	96.00	110	95.65
16	17	85.00	19	95.00	72	96.00	108	93.91
17	17	85.00	18	90.00	63	84.00	98	85.21
รวม	289	85.00	293	86.17	1173	92.00	1755	89.76

หมายเหตุ. โดย เขมวันต์ นาฏการจันดิษฐ์, 2568.

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในหน่วยที่ 3 ซึ่งเป็นการวัดผลด้านการฝึกปฏิบัติทำรำเชิดฉิ่งเพลงครุมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 92.00 รองลงมาได้แก่ หน่วยที่ 2

ซึ่งเป็นการวัดผลด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก คิดเป็นร้อยละ 86.17 และหน่วยที่ 1 ซึ่งเป็นการวัดผลด้านความรู้เกี่ยวกับความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภูมิปัญญา และคณะละครสำเนียง ป่าโมก คิดเป็นร้อยละ 85.00 และเมื่อรวมคะแนนทั้ง 3 ด้าน มีผลสัมฤทธิ์คิดเป็นร้อยละ 89.76

2.1 กระบวนการและผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่มีต่อหลักสูตร ฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก

เมื่อเสร็จสิ้นการฝึกอบรม ผู้วิจัยได้ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทำการประเมินความพึงพอใจ ด้วยแบบประเมินความพึงพอใจ ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก ซึ่งผ่านการนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน โดยแบบข้อคำถามออกเป็น 8 ด้าน จำนวนข้อทั้งหมด 20 ข้อ และนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่ามีผลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก

ด้าน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านหลักสูตรฝึกอบรม	4.74	0.53	มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด
2. ด้านกระบวนการคัดเลือกผู้เข้าฝึกอบรม	4.82	0.52	มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด
3. ด้านวิทยากร	4.92	0.25	มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด
4. ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้	4.55	0.78	มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด
5. ด้านการจัดการเรียนการสอน	4.77	0.30	มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด
6. ด้านการวัดและประเมินผล	4.88	0.28	มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด
7. ด้านการนำไปใช้ประโยชน์	4.97	0.12	มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด
8. ด้านสวัสดิการ	4.88	0.33	มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด
รวม	4.81	0.29	มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

หมายเหตุ. โดย เขมวันต์ นาฏการจนดิษฐ์, 2568.

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีระดับความพึงพอใจเฉลี่ยอยู่ที่ 4.81 แปลผลได้ว่ามีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

3. กระบวนการและผลการวิจัยในการดำเนินงานระยะที่ 3 การปรับปรุงคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม

หลังจากการนำหลักสูตรฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก ไปทดลองใช้กับ ประชากรซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคิดเป็นอัตราร้อยละ 89.76

และมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ที่ 4.81 แปลผลได้ว่ามีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด โดยประชากรมีความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมให้จัดการฝึกอบรมในหลักสูตรอื่น ๆ และมีการชมเชยวิทยากร ซึ่งสูงกว่าค่ามาตรฐานที่กำหนดไว้ เมื่อนำผลที่ได้นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญจึงสรุปได้ว่าหลักสูตรดังกล่าวสามารถนำไปใช้กับกลุ่มประชากรอื่น ๆ ได้

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผล

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. การสรุปผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี เริ่มต้นจากการศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร ตลอดจนศึกษาหลักสูตรของสถานศึกษา และทำการสอบถามความต้องการหลักสูตรฝึกอบรมของกลุ่มเป้าหมาย โดยเนื้อหาของหลักสูตรที่เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของคณะละครสำเนียง ป่าโมก และรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมกนั้น ได้มาจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ และสังเกตการณ์จากผู้ที่มีความเกี่ยวข้อง กับคณะละครสำเนียง ป่าโมก โดยนำข้อมูลที่ได้มาคัดเลือก วิเคราะห์ เรียบเรียงขึ้นเป็นหลักสูตรฝึกอบรม และนำร่างหลักสูตรฝึกอบรมเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินและตรวจสอบคุณภาพ โดยผลการประเมินและตรวจสอบคุณภาพ พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก มีค่าความสอดคล้องเท่ากับ 1 ซึ่งสรุปได้ว่าหลักสูตรฝึกอบรมมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย สามารถนำไปใช้ได้

2. การสรุปผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี จากหลักสูตรฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก

การศึกษาค้นคว้าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก ผู้วิจัยนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยสามารถสรุปผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ 1) ด้านความรู้เกี่ยวกับความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภูมิปัญญา และคณะละครสำเนียง ป่าโมก พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ร้อยละ 85.00 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน 2) ด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก ร้อยละ 86.17 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน และ 3) ด้านการฝึกปฏิบัติทำรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก ร้อยละ 92.00 จากคะแนนเต็ม 75 คะแนน เมื่อรวมคะแนนทั้ง 3 ด้าน มีคะแนนผลสัมฤทธิ์คิดเป็นร้อยละ 89.76 จากคะแนนเต็มทั้ง 3 หน่วย รวมทั้งหมด 115 คะแนน

3. การสรุปผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่มีต่อการฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก

การศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก ผู้วิจัยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ประเมินความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก ผลการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.81

จากข้อมูลดังกล่าวจึงสามารถสรุปได้ว่าหลักสูตรฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก มีคุณภาพ สามารถเพิ่มทักษะการรำเดี่ยวและการแสดงละครรำพื้นบ้านของนักศึกษา อีกทั้งยังสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ ได้

อภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก ผู้วิจัยแบ่งประเด็นการอภิปราย ออกเป็น 3 ระยะ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก มีกระบวนการ พัฒนาหลักสูตร 6 ขั้นตอน ได้แก่

1) ศึกษาหลักการ ทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนักวิชาการหลายท่าน โดยนำมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับงานวิจัย

2) ศึกษาหลักสูตรสาขาศิลปะการแสดง และสาขานาฏศิลป์ศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา เพื่อให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ในการผลิตบัณฑิตของหลักสูตรดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรของนักวิชาการหลายท่าน เช่น นิรันดร์ จุลทรัพย์ (2551, น.31) และกองฝึกอบรม กรมที่ดิน (2562, น.3) ที่กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรควรมีการศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการของหน่วยงานและสังคมนั้น ๆ รวมถึงมีการศึกษากลุ่มเป้าหมายของผู้ที่จะเข้ารับการฝึกอบรม และใช้วิธีการทางปรัชญา เพื่อตรวจสอบเกี่ยวกับการกำหนดทิศทางของหลักสูตรเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจนทำให้สิ่งที่ปัญหาได้รับการแก้ไขคล่องไปได้

3) สำรวจความต้องการจากผู้บริหารและคณาจารย์ ตลอดจนนักศึกษาจากทั้งสาขา ศิลปะการแสดง และสาขานาฏศิลป์ศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าหลักสูตรที่ต้องการจัดฝึกอบรมนั้นตรงกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและตรงกับความต้องการจริง เพื่อให้ได้มาซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานวิจัยของชนิดา ภูละมูล (2566) ที่ได้ทำการศึกษา ค้นคว้าเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรนาฏศิลป์ เรื่อง การใช้อาวุธในละครเสภา ซึ่งมีการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากหลักสูตรสถานศึกษาที่ทำการเก็บข้อมูล ตลอดจนเอกสาร และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการจัดทำแบบสอบถามความต้องการหลักสูตรจากนักศึกษาและกลุ่มผู้บริหาร ซึ่งเมื่อนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่เป็นประชากรกลุ่มตัวอย่างแล้ว พบว่านักศึกษามีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

4) สัมภาษณ์ เจ้าของภูมิปัญญา ซึ่งจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนามได้พบประเด็นที่สมควรแก่การนำมาอภิปรายหลายประเด็น เช่น ที่มาของภูมิปัญญาทางศิลปะการแสดงของคณะละครสำเนียง ป่าโมก

อาจมาจากนางละครที่มีที่มาจากสำนักของชนชั้นนำไทยในอดีต เพราะปรากฏชื่อและเรื่องราวของนางละครบางท่าน เช่น นางน้อม ซึ่งมีชื่อและประวัติตรงกันกับนางน้อม ประจายกฤต อดีตนางละครสำนักวังสวนกุหลาบและวังเพชรบูรณ์ คือ เป็นผู้มีความสามารถแสดงได้ทั้งบาทพระ นาง ยักษ์ ลิง และเป็นครูของคณะลิเกหอมหวลเหมือนกัน รวมถึงหม่อมสายหยุด ซึ่งเป็นเพื่อนของนางน้อม อาจเป็นคนเดียวกันกับ มล.สายหยุด พยัสนา ข้าหลวงละครรุ่นน้องของนางน้อม ประจายกฤตก็เป็นได้ (กนก คล้ายมุข และคณะ, 2550, น.61), (ไพโรจน์ ทองคำสุก, 2545, น.52) นอกจากนี้พบว่ารูปแบบการถ่ายทอดความรู้ของคณะละครสำเนียง ป่าโมก มีลักษณะคือครูเป็นผู้ถ่ายทอดด้วยการสาธิตและให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม ในบางครั้งครูอาจให้ผู้เรียนรุ่นพี่ เป็นผู้ปฏิบัติแทน โดยเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้ตรวจตราทำรำของนักเรียนแทน ซึ่งสอดคล้องกันกับที่ มาโนช บุญทองเล็ก (2564, น.173) ได้กล่าวถึงรูปแบบการสอนที่ศิลปินแห่งชาติปฏิบัติตรงกันและยึดถือสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น คือ 1) สอนให้รู้ 2) ทำให้ดู และ 3) อยู่ให้เห็น ซึ่งหมายถึงการที่ครูคอยควบคุม ดูแลผู้เรียนขณะที่ฝึกปฏิบัติตลอดเวลา ถ่ายทอดเนื้อหาจากง่ายไปสู่ยาก และในขณะที่ผู้เรียนรำ ครูจะจับท่ารำแก้ไขข้อบกพร่องให้

5) นำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม และตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน โดยผลการตรวจพิจารณา พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมมีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร มีการสอบถามความต้องการหลักสูตรฝึกอบรม จากผู้บริหาร คณาจารย์ ตลอดจนนักศึกษา รวมถึงสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของคณะละครสำเนียง ป่าโมก และการรำเชิดฉิ่งเพลงศรคณะละครสำเนียง ป่าโมก ทั้งด้านองค์ประกอบการแสดงและกระบวนการทำรำ จากเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงทำให้สามารถพัฒนาหลักสูตรได้ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงเนื้อหาสาระในบทเรียนต่าง ๆ ที่ปรากฏในหลักสูตรมีความน่าเชื่อถือ สามารถสร้างแรงจูงใจในการเรียน ดังที่คนรัตน์ บัวทอง (2564, น.224) กล่าวว่าจัดการเรียนการสอนโดยใช้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จะสามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนรู้ และความพึงพอใจต่อการเรียนได้อย่างดียิ่ง

6) นำหลักสูตรฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงศร คณะละครสำเนียง ป่าโมก ไปทดลองใช้ และสอบถามความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ทำให้ได้มาซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งจะนำเสนอในลำดับหัวข้อต่อไป

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงศร คณะละครสำเนียง ป่าโมก แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และคณะละครสำเนียง ป่าโมก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มประชากร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 85.00 2) ด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับรำเชิดฉิ่งเพลงศร คณะละครสำเนียง ป่าโมก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มประชากร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 86.17 ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้ง 2 ด้าน ข้างต้นมีค่าเฉลี่ยที่สูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยใช้วิธีสอนแบบบรรยายโดยครูหรือวิทยากร ซึ่งเหมาะสมกับการสอนเนื้อหาด้านทฤษฎี ดังที่ เสมอจันทร์ ธีระวัฒน์สกุล และคณะ (2560, น.107) กล่าวว่าวิธีการสอนแบบบรรยายโดยครูนั้นมีข้อดีคือทำให้นักเรียนมีความตั้งใจเรียน และใช้สมาธิอยู่กับการบรรยายเมื่อประกอบกับการใช้สื่อมัลติมีเดีย จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ของกลุ่มประชากรอยู่ในระดับสูง แม้เป็นเนื้อหาที่มีได้

อยู่ในหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับนฤเบศน์ ดาระเขต (2565) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะปฏิบัติการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับมัลติมีเดียของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และศศิณา นิยมสุข (2565) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์ เรื่องรำวงมาตรฐาน โดยใช้ รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส ร่วมกับแอปพลิเคชัน TikTok สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งต่างพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีผลการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3) ด้านทักษะการปฏิบัติทำรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มประชากร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 92.00 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน และยังสะท้อนออกมาในรูปแบบของความพึงพอใจในด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดผลประเมินผล และด้านวิทยากรที่มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลักสูตรฝึกอบรม มีการฝึกปฏิบัติทำรำออกเป็น 9 ครั้ง เริ่มจากการสอนให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถฟังและนับจังหวะเพลงรำเชิดฉิ่งได้อย่างถูกต้องแม่นยำ แล้วจึงเริ่มถ่ายทอดท่ารำที่มีทั้งหมด 4 ขั้นตอน โดยวิทยากรสาธิตท่ารำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมดูก่อน และให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมปฏิบัติตามซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอาภรณ์ มนตรีศาสตร์และจาตุรงค์ มนตรีศาสตร์ (2517, น.307) ที่กล่าวว่า เด็กจะรู้สึกว่ายาก บทร่ายง่ายขึ้น ถ้ามีครูทำตัวอย่างให้ดู ซึ่งหากผู้เข้ารับการฝึกอบรมยังปฏิบัติได้ไม่ถูกต้อง วิทยากรจะสาธิตซ้ำจนกว่าผู้เข้ารับ การฝึกอบรมสามารถปฏิบัติเองได้ เมื่อปฏิบัติเองได้แล้ววิทยากรจะให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมปฏิบัติซ้ำเพื่อสังเกตความถูกต้อง และเพื่อหาข้อบกพร่องที่จำเป็นต้องแก้ไข ก่อนที่จะถ่ายทอดท่ารำในขั้นตอนต่อไป ซึ่งรูปแบบวิธีการสอนดังกล่าว สอดคล้องกับแนวคิดของศิลปินแห่งชาติ 3 ท่าน ได้แก่ จำเรียง พุฒประดับ (ไพโรจน์ ทองคำสุก, 2547, น.144) ประเมษฐ์ บุญยะชัย (2547, น.15-29) และไพฑูริย์ เข้มแข็ง (การสื่อสารส่วนบุคคล, 27 เมษายน 2568) (Boontonglek et al. 2021) ที่ให้ความสำคัญกับการฝึกซ้อมด้วยบทร่ายที่ซ้ำ ๆ กัน หลายครั้ง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความชำนาญ เปรียบเสมือนนักบินที่ต้องมีเที่ยวบินคือประสบการณ์ในการขับเครื่องบินหลาย ๆ ครั้ง จึงจะประสบผลสำเร็จ

4) ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.81 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า กลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจด้านการนำไปใช้ประโยชน์มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.97 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้ทำการสอบถามความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร จึงทำให้สามารถพัฒนาหลักสูตรไปในรูปแบบที่เหมาะสม ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย และเมื่อเสร็จสิ้นการฝึกอบรม จึงเป็นผลสืบเนื่องให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความรู้สึกว่า การฝึกอบรมในครั้งนี้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองทั้งในปัจจุบันคือได้รับความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา และสามารถนำไปถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่นหรือนำไปประยุกต์ใช้กับการแสดงทั้งในรูปแบบจารีตและร่วมสมัย ที่อาจมีโอกาสดังเกิดขึ้นในอนาคตตามที่ได้คาดหวังไว้ อันถือว่าเป็นทัศนคติที่ดีต่อหลักสูตร สอดคล้องกับรัตนะ พูนเกษม (2561, น.102-103) ที่กล่าวว่าครูอาสาสมัครประจำการ 1 ปี ณ โรงเรียนนาฏศิลป์วัดธัมมาราม นครราชสีมา ได้เกิดความตระหนักว่าผู้ปกครองของนักเรียนจะภูมิใจมากหากบุตรหลานของตนสามารถปฏิบัติและขึ้นแสดงนาฏศิลป์ไทยบนเวทีได้ จึงออกแบบการเรียนการสอนให้

นักเรียนได้แสดงความรู้ความสามารถที่ได้เรียนมาบนเวที พร้อมกับวัดและประเมินผลไปพร้อมกัน เป็นเหตุให้ผู้ปกครอง ของนักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนนาฏศิลป์ไทย และยังสัมพันธ์กับกฎการ ปีนสกุล (2560, น.66) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ระเบียบโขนบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (สาระนาฏศิลป์) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลบ้านท่าหลวง สังกัดเทศบาลเมืองพิจิตร อำเภอมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร ที่พบว่าการจัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและนักศึกษา มีผลต่อทัศนคติที่ดีต่อหลักสูตร

ข้อเสนอแนะ

จากผลสรุปและการอภิปรายผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1) หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรมีการนำเอาหลักสูตรรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก หรือเนื้อหาที่เกี่ยวข้องจากงานวิจัยฉบับนี้ไปเผยแพร่หรือใช้ประโยชน์ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ มิให้ภูมิปัญญาดังกล่าวสูญหาย และเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายยุทธศาสตร์ชาติ และพระราชบัญญัติการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

2) การนำหลักสูตรฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร บรรจุเป็นส่วนหนึ่งของรายวิชาในหลักสูตรสถานศึกษา อาจทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน นักศึกษาที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น เพราะมีเวลาในการเรียนรู้มากกว่าการจัดฝึกอบรมที่มีเวลาจำกัด

3) การนำหลักสูตรฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสรไปใช้ วิทยากรหรือผู้สอนควรมีการปลูกฝังให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม หรือผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจ และตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นการอนุรักษ์สืบทอดอย่างยั่งยืน และกระตุ้นให้เกิดการฝึกอบรมเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในประเด็นอื่น ๆ ต่อไป

4) การนำหลักสูตรฝึกอบรมรำเชิดฉิ่งเพลงสร คณะละครสำเนียง ป่าโมก ไปใช้ วิทยากรหรือผู้ช่วยควรได้รับการฝึกฝนทักษะการแสดงดังกล่าวจากเจ้าของภูมิปัญญาให้เกิดความชำนาญ เนื่องจากเป็นการแสดงที่มีกระบวนการและลีลาการรำที่มีลักษณะเฉพาะตัวเป็นเอกลักษณ์ของคณะ

5) การวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะปฏิบัติ หากได้ผู้ประเมินที่เป็นเจ้าของภูมิปัญญา หรือผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดโดยตรง จะทำให้ได้ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติทำรำที่ถูกต้องชัดเจนมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาชุดการแสดงอื่น ๆ ของคณะละครสำเนียง ป่าโมก ทั้งที่ใช้ในพิธีกรรม เช่น กระบวนทำรำถวายมือ กระบวนทำรำในการลาเครื่องสังเวีย และที่ใช้ในการแสดงละคร เช่น กระบวนทำรำตรวจพลของตัวละครพระ และชุดการแสดงเบ็ดเตล็ด เช่น ฟ้อนเทียน ในแบบฉบับของคณะละครสำเนียง ป่าโมก เป็นต้น

2) ควรศึกษาการแสดงพื้นบ้านอื่น ๆ ในอำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง เพื่อเป็นการรวบรวมองค์ความรู้ให้สูญหาย และควรมีการนำมาต่อยอดด้วยการพัฒนาเป็นหลักสูตรท้องถิ่น หรือนำมาใช้ในการ

ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจด้วยการจัดให้มีเทศกาลลิเก ละครประจำปี เป็นต้น โดยมีการติดตามผลอย่างเป็นระบบ และนำเสนอในรูปแบบของรายงานการวิจัย

รายการอ้างอิง

- กนก คล้ายมุข, ศุภชัย จันทรสุวรรณ, นิภา โสภาสัมฤทธิ์ และ พินิตร์ กลับทวี. (2550). *ละครชาตรีในจังหวัดอ่างทอง (รายงานการวิจัย)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2564). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานส่งเสริมการเกษตร*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กองฝึกอบรม กรมที่ดิน. (2562). *คู่มือกระบวนการบริหารโครงการฝึกอบรม (ฉบับปรับปรุง)*. สืบค้นจาก <https://www.dol.go.th/km2/Documents/book%20km%202562/4.12fo62.pdf>
- กรมศิลปากร. (2555). *101 ปี ละครวังสวนกุหลาบ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : ธนาการกรุงเทพ (จำกัด) มหาชน.
- ชนิดา ภูละมูล. (2566). *การพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรการใช้อาวุธในละครเสภา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี).
- คนรัตน์ บัวทอง. (2564). *การพัฒนาเครื่องมือการวิเคราะห์ศิลปะการแสดง*. วารสารครุศาสตร์สาร, 15(2), 224-234.
- ณัฐวุฒิ ทรัพย์อุปถัมภ์ (2558). *เอกสารประกอบการสอน รายวิชา ภูมิปัญญาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต*. สืบค้นจาก <http://www.academy.rbru.ac.th/uploadfiles/books/58-2018-08-01-08-35-18.pdf>
- นฤกร ปิ่นสกุล. (2560). *การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ระเบียบโหมะบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (สาระ นาฏศิลป์) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลบ้านท่าหลวง สังกัดเทศบาลเมือง พิจิตร อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร [ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์]*. วารสารบริหารการศึกษา มศว, 14(27), 66-71.
- นฤเบศร์ ดาระเขต. (2565). *การพัฒนาทักษะปฏิบัติการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของเดวิสร่วมกับมัลติมีเดีย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- นิรันดร์ จุลทรัพย์. (2551). *กลุ่มสัมพันธ์สำหรับการฝึกอบรม*. สงขลา: นำศิลป์โฆษณา จำกัด.
- ประเมษฐ์ บุญยะชัย. (2547). *โขนโรงใน (โขนทางละคร)*. วารสารศิลปากร. 47(1), 15-29.
- ไพโรจน์ ทองคำสุก. (2545). *วิเคราะห์รูปแบบความเป็นครูสู่กระบวนการถ่ายทอดความรู้ของผู้เชี่ยวชาญ นาฏศิลป์ไทย ครูเฉลย ศุขะวงษ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : สถาบันนาฏดุริยางคศิลป์ กรมศิลปากร.
- ไพโรจน์ ทองคำสุก. (2547). *ครูจำเรียง พุฒประดับ ศิลปินแห่งชาติ รูปแบบความเป็นครูผู้ถ่ายทอดนาฏศิลป์ ไทยแบบโบราณ*. กรุงเทพฯ: สำนักการสังคีต กรมศิลปากร.

- มานิช บุญทองเล็ก. (2564). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก. (ปริญญาดุขฎิบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี).
- มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. (2566). การจัดแบ่งสาขาภูมิปัญญาไทย. สืบค้นจาก https://saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=2_3_&chap=1_&page=t2_3_-1_-infodetail03.html
- รัตนะ พูนเกษม. (2561). การศึกษาประสบการณ์การจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยใน ต่างแดนกรณีศึกษา โรงเรียนนาฏศิลป์ วัดธัมมาราม นครชิคาโก ประเทศสหรัฐอเมริกา. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- ศศิณา นิยมสุข. (2565). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์ เรื่องร่ววงมาตรฐาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส ร่วมกับ แอปพลิเคชัน TikTok สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- เสมอจันทร์ อีระวัฒน์สกุล, อุบล สุทธินิยม และจินตนา บัวทองจันทร์. (2560). ผลการสอนด้วยวิธีการบรรยายโดยครูกับสื่อคอมพิวเตอร์ผ่านเครือข่ายต่อความรู้ พฤติกรรมการเรียนและความพึงพอใจในการเรียน เรื่อง การพยาบาลผู้ป่วยที่มีปัญหาทางระบบประสาทของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ [ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์]. วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพฯ. 33(3). 101-111
- อาภรณ์ มนตรีศาสตร์ และจาตุรงค์ มนตรีศาสตร์. (2517). วิชาชุดครูประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาของคุรุสภา วิชา นาฏศิลป์. กรุงเทพฯ: องค์การค้าของคุรุสภา.
- อัชฌา สุวรรณกาญจน์. (23 พฤษภาคม 2566). เอกสารประกอบการอบรม การพัฒนางานประจำสู่งานวิจัยแบบแผนการวิจัยแบบก่อนทดลอง. [PowerPointSlides]. สืบค้นจาก <http://permboonlearningcenter.com/pdf/r2r/3.pdf>
- Boontonglek Manoch, Prontadavit Nonthalee, Trirat Pratoomtong, Prammanee Rinradee. (2021). *A Learning Management Model of Thai Dance of National Artistis in Performing Arts*